

RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHI: BOSQICHLARI, IQTISODIY SAMARADORLIGI VA IJTIMOIIY TA'SIRI**Ashurova Shahlo Akmaljon qizi***Shahrisabz tumani 35-umumiy o'rta ta'lim maktab, o'qituvchi.***Sharopov Akramjon Akmaljon o'g'li***Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universitet, magistr.***Isaqova Matluba Aabduhalimovna***"TIQXMMI" MTU tayanch-doktoranti (PhD).***MAQOLA
MALUMOTI****Annotatsiya****MAQOLA TARIXI:***Received:16.07.2025**Revised: 17.07.2025**Accepted:18.07.2025***Kalit so'zlar:***Raqamli iqtisodiyot, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), elektron tijorat, raqamli transformatsiya, raqamli xizmatlar, internet platformalar, iqtisodiy o'sish, YaIM...*

Raqamli iqtisodiyot, yangi rivojlanish konsepsiyalariga asoslangan va ilg'or texnologiyalar tomonidan harakatlantiriladigan tizim bo'lib, axborot tarmoqlari va platformalaridan foydalanishga tayangan holda faoliyat yuritadi. U ishlab chiqarish omillari va resurslarini yangilaydi hamda zamonaviy iqtisodiy tizimni shakllantirish uchun muhim poydevor sifatida yuqori sifatli va barqaror rivojlanishga intiladi.

Raqamlashtirish iqtisodiyotdagi ishlab chiqarish jarayonlari va faoliyatlarining katta qismini qamrab oladi. Raqamli iqtisodiyot tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan bir davrda, uning ahamiyati iqtisodiy va ijtimoiy sohalar bilan chuqur integratsiyalashuvi, raqamli transformatsiyani ilgari surishi, shuningdek, yangi texnologiyalar, yangi modelllar va yangi sanoat jarayonlarini doimiy ravishda joriy etish orqali namoyon bo'ladi. Bu holat jamiyat, sanoat va korxonalar faoliyatining tubdan o'zgarishi va zamonaviylashuviga olib keladi hamda

innovatsion modellar asosida barqaror iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shadi.

Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning zamonaviy iqtisodiy tizimdagi o'rni muhokama qilinadi. Bu o'rin, xususan, ishlab chiqarish samaradorligining oshishi, yangi ish o'rinlarining yaratilishi va turli sohalarda sinergik (ya'ni o'zaro kuchaytiruvchi) ta'sirning yuzaga kelishi orqali ifodalanadi..

Kirish. Raqamlashtirish zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning obyektiv qonuniyatiga aylangan. Raqamlashtirish iqtisodiyotdagi ishlab chiqarish jarayonlari va faoliyatlarning aksariyat qismiga ta'sir qilmoqda. Bugungi kunda dunyo "texnik singularlik" nuqtasiga yetib kelgan — bu texnologik taraqqiyotni to'xtatib bo'lmaydigan va orqaga qaytarib bo'lmaydigan holat bo'lib, u global iqtisodiy makonni muqarrar tarzda o'zgartirib yuboradi [1].

Ayni paytda integratsion jarayonlar shu qadar murakkablashib bormoqdaki, ular ko'pincha tushunarsiz bo'lib qolmoqda, raqamli iqtisodiyot ta'sirida globallashtirish jarayonlarining xarakteri ham o'zgarib bormoqda. Shu nuqtai nazardan tadqiqotlarda jahon iqtisodiyotining ushbu rivojlanish davrini "texnologiyalashuv" deb ataydilar [2].

Shu bilan birga, tadqiqotlarda raqamli iqtisodiyot jarayonlarining iqtisodiy o'sishga va ijtimoiy farovonlik darajasiga ta'siri yetarlicha tahlil qilinmagan. Ayniqsa, ushbu jarayonlarning tezlashuvi ayrim mamlakatlar va jahon iqtisodiyotining umumiy rivojlanishiga tezkor ta'sir ko'rsatmaganligi fonida bu masala dolzarb bo'lib qolmoqda. Bugungi kunda raqamli globallashtirish iqtisodiy o'sishga tovarlar savdosiga qaraganda ancha sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda [3]. Ma'lumotlar va raqamli intellektning ortib borayotgan qiymati ularning yuqori bozor kapitalizatsiyasida yaqqol aks etmoqda, shuningdek, ularning ortib borayotgan roli barcha iqtisodiy faoliyat turlariga chuqur ta'sir qilmoqda. Raqamli iqtisodiyot global iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismiga aylanib bormoqda va kompaniyalar o'sishi hamda rivojlanishining harakatlantiruvchi kuchi sifatida namoyon bo'lmoqda [4].

Sanoat rivojlanishining tezlashuvi bilan dunyo yangi avlod axborot va kommunikatsiya texnologiyalari yetakchiligida raqamli iqtisodiyot davriga kirib keldi. Raqamli iqtisodiyot bozor ishtirokchilari o'rtasida muloqot o'rnatishda mavjud to'siqlarni

bartaraf etdi, epidemiya davridan keyingi davrda milliy va xalqaro iqtisodiyotning rivojlanishini ta'minladi.

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanish davrida uning ahamiyati iqtisodiy va ijtimoiy sohalar bilan chuqur integratsiyalashuvi, raqamli transformatsiyani ilgari surishi, shuningdek, yangi texnologiyalar, yangi modellar va sanoat jarayonlarini doimiy ravishda joriy etish orqali namoyon bo'lmoqda. Bu esa jamiyat, sanoat va korxonalar faoliyatining o'zgarishiga va zamonaviylashuviga olib keladi, innovatsion modellar asosida barqaror iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, iqtisodiy va sanoat tuzilmalari qayta shakllanayotgani natijasida ushbu innovatsiyalar yangi texnologik inqilob bosqichini boshlab bermoqda.

2. Usullar

Ushbu tadqiqotning maqsadi — O'zbekiston va jahonning zamonaviy iqtisodiy tizimidagi raqamli iqtisodiyotning ahamiyatini tahlil qilish, uning keyingi rivojlanish yo'nalishlari va shakllanishini aniqlashdan iborat.

Tadqiqotning nazariy va metodologik asosini boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llashni o'rganayotgan mahalliy va xorijiy tadqiqotchilarning ilmiy ishlari tashkil etdi.

Tadqiqot davomida quyidagi usullardan foydalanildi:

- umumilmiy tahlil va taqqoslash usullari;
- hisob-kitob natijalarini ko'rgazmali tarzda tasvirlash uchun jadval va grafik texnikalar;
- induksiya (xulosalarga umumlashtirish yo'li bilan kelish) va deduktsiya (umumiy qoidalardan xususiy holatlarga o'tish) usullari — tadqiqot xulosalarini shakllantirishda qo'llandi.

3. Natijalar va muhokama

“Raqamli iqtisodiyot — bu raqamli bilim va ma'lumotlardan asosiy ishlab chiqarish omillari sifatida foydalaniladigan iqtisodiy faoliyat turidir hamda u axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining samaradorlikni oshirish va iqtisodiy tuzilmani optimallashtirishdagi muhim harakatlantiruvchi kuchi sifatida namoyon bo'ladi” [5].

Ushbu ta'rifdan raqamli iqtisodiyotning ikkita asosiy xususiyatini ajratib ko'rsatish mumkin:

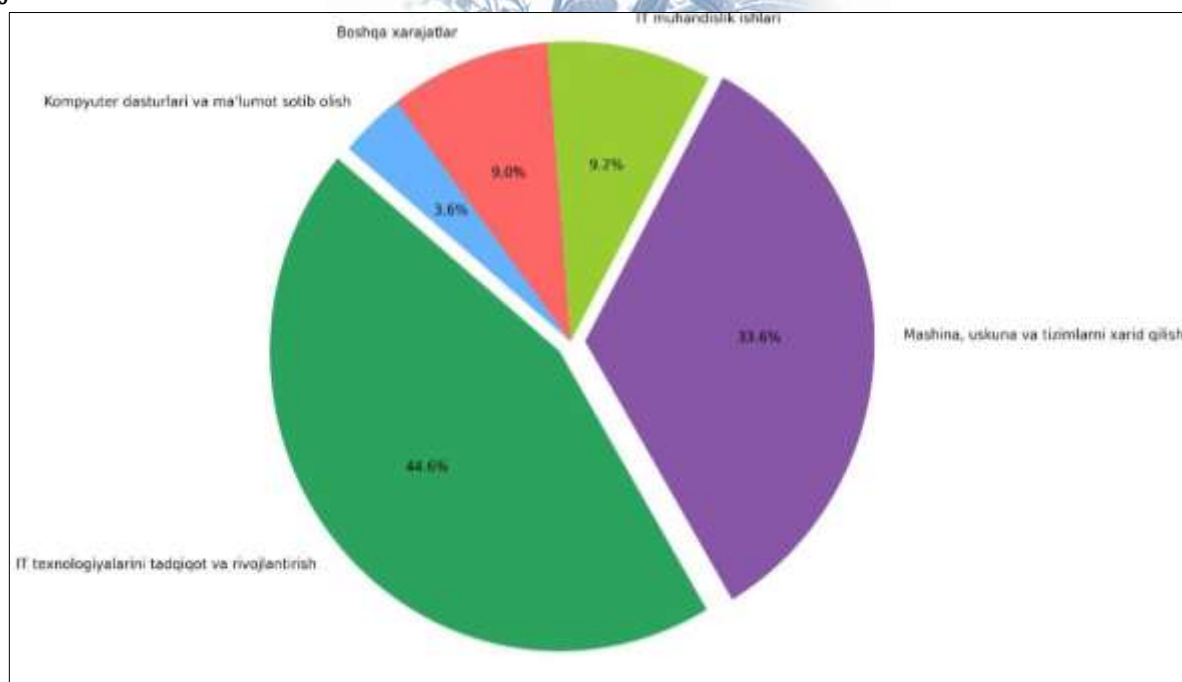
1. Raqamli bilim va ma'lumotlar — bu ishlab chiqarishning asosiy omillaridan biridir;
2. Zamonaviy axborot tarmoqlari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ishlab chiqarish usullarini va iqtisodiy tuzilmani tubdan o'zgartirgan.

Axborotni to'plash, saqlash, tahlil qilish va ulashish jarayonlarida Internet, bulutli hisoblash, katta ma'lumotlar (Big Data) va blokcheyn kabi raqamli texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Shu bilan birga, ijtimoiy o'zaro aloqalarning shakllanish usullari ham bosqichma-bosqich o'zgarib bormoqda.

Shuni ta'kidlash kerakki, raqamli texnologiyalar — bu ko'p maqsadli texnologiyalar bo'lib, ular iqtisodiy faoliyatning turli yo'nalishlarida keng foydalaniladi [6].

Raqamli iqtisodiyotning markazida — bu doimiy innovatsiyalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi yutuqlar turadi. O'zbekistonda innovatsion faoliyatga ajratilayotgan xarajatlar tuzilmasi 1-rasmda ko'rsatilgan.

Innovatsion faoliyatga ajratilgan xarajatlar tuzilmasida asosiy ulush tadqiqot va ishlanmalar (R&D) xarajatlariga to'g'ri keladi — 44,6%. Undan keyingi o'rinda uskunalar va texnologik jihozlar xaridi — 33,6% ni tashkil etadi, so'ngra dvigatellar (motorlar) xarajatlari keladi.

1-rasm. Innovatsion faoliyatlar uchun xarajatlar tuzilmasi

Raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy tizim rivojlanishidagi ahamiyati, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda sanoat munosabatlarini rivojlantirish nuqtai nazaridan aniqlanadi (2-rasm). Chunki raqamli iqtisodiyotning faol rivojlanishi ishlab chiqarish samaradorligining oshishiga va sanoat munosabatlarining transformatsiyasiga (ya'ni o'zgarishiga) olib keladi.

Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish nuqtai nazaridan, raqamli iqtisodiyot ikki jihatda namoyon bo'ladi:

1. Sanoatni raqamlashtirish (digitization of industry);
2. Raqamli sanoatlashtirish (digital industrialization).

Raqamli sanoatlashtirish — bu raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga asos bo'luvchi axborot sanoati (Internet, katta ma'lumotlar – *big data*, sun'iy intellekt va boshqalar) ni anglatadi.

2-rasm. Raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy tizim rivojlanishidagi ahamiyati.

Sanoatni raqamlashtirish — bu asosiy milliy tarmoqlar (qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmatlar sohasi)ni raqamli texnologiyalar yordamida rivojlantirish bo'lib, ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirishni maqsad qiladi [7].

Raqamli iqtisodiyotda sanoatni raqamlashtirish va raqamli sanoatlashtirish tarmoqlararo ta'sir (ya'ni tarmoq effekti), miqyos iqtisodiyoti va innovatsion effektlarga ega bo'lib, bu jarayonlar bozor ko'lami va qamrovini kengaytiradi. Natijada iqtisodiy faoliyat geografik va vaqt cheklovlaridan xoli bo'ladi, bu esa: mehnat unumdorligining oshishiga, iste'molchilarning turli ehtiyojlarini qondirishga, mehnatning ixtisoslashuvi va kasbiy diversifikatsiyasiga olib keladi.

Raqamli iqtisodiyotda ma'lumotlarning qiymati ishlab chiqarish omillari tizimini o'zgartirmoqda — hozirda ma'lumotlar raqamli iqtisodiyot rivojlanishining asosiy omiliga aylanmoqda. Qiymatga asoslangan ma'lumot elementlari ta'sirida an'anaviy ishlab chiqarish omillari (yer, mehnat, kapital) optimallashtiriladi va qayta tashkil qilinadi, bu esa raqamli iqtisodiyot rivojiga xizmat qiladi.

Sanoat munosabatlari rivojlanishi nuqtai nazaridan, raqamli iqtisodiyotning ahamiyati raqamli boshqaruvning rivojlanishida namoyon bo'ladi. Bu esa: boshqaruv uslublaridagi innovatsiyalar, boshqaruv tizimini takomillashtirish, raqamli texnologiyalar orqali boshqaruv salohiyatini oshirish orqali amalga oshadi.

Raqamli boshqaruv – bu murakkab tizim bo'lib, qaror qabul qilish, nazorat va ijroni o'z ichiga oladi. Raqamli iqtisodiyot davrida ko'plab platforma kompaniyalar paydo bo'ldi. Ular orqali xaridor va sotuvchilar tezkor savdolarini amalga oshirishadi, bu esa resurslardan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Agar platforma kompaniyalari bo'lmaganida: xaridor va sotuvchi o'rtasidagi ma'lumotlarning nomutanosibligi, yuqori tranzaksiya xarajatlari, savdo hamkorlarini topish, narxni kelishish va bitimni yakunlashda qiyinchiliklar yuzaga kelar edi.

Platforma kompaniyalari tomonidan: onlayn reytinglar, ma'lumotlar qaytariqlari kabi tizimlar joriy etilgani, iste'molchilar uchun sifatli mahsulotlarni topish, savdolashish va xavf-xatarlarni kamaytirish xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirdi.

Tranzaksiya xarajatlari kamaygan sari: bozor qamrovi kengaymoqda, mehnat taqsimoti chuqurlashmoqda, resurslar taqsimotining samaradorligi ortmoqda [7].

Shu nuqtai nazardan olib qaraganda, raqamli iqtisodiyotning jadal va samarali rivojlanishi ishlab chiqarish kuchlari va sanoat munosabatlarining dialektik birligini aks ettiradi.

Raqamli infratuzilmaga tayangan holda, raqamli iqtisodiyot: sanoatni raqamlashtirish, raqamli sanoatlashtirish, raqamli boshqaruvni amalga oshiradi.

Bu esa: tranzaksiya (bitim)lar samaradorligini oshiradi, mehnat taqsimoti evolyutsiyasini ilgari suradi, resurslar taqsimotini yanada takomillashtiradi.

Shu bilan birga, raqamlashtirishning mislsiz o'sishi davrida raqamli ma'lumotlar yangi ishlab chiqarish omiliga aylanmoqda va an'anaviy omillarni o'z o'rnidan siqib chiqarmoqda.

Ishlab chiqarish omillari tuzilmasi: yangi elementlar bilan integratsiyalashmoqda, bilim va texnologiyalar tezroq tarqalmoqda, innovatsion yutuqlar tezroq hayotga tatbiq qilinmoqda, resurslardan samarali foydalanilmoqda, "yashil", toza va aqlli sanoat zanjiri rivojlanmoqda, lobal sanoat qiymat zanjiri o'zgarishga yuz tutmoqda.

Raqamli iqtisodiyot olib kelgan iqtisodiy o'sish qaytarilmas jarayondir. Texnologik innovatsiyalar, ularning integratsiyasi va axborot elementlarining uzluksiz paydo bo'lishi natijasida: raqamli iqtisodiyotga tegishli mahsulotlar qiymati ulushi mamlakatlar iqtisodiyotida tobora oshmoqda, bu esa barqaror iqtisodiy o'sishga hissa qo'shmoqda.

Bugungi kunda AQSh va Buyuk Britaniya raqamli iqtisodiyot bo'yicha yetakchilardir: 2021 yilda AQShda raqamli iqtisodiyot ulushi YaIMning 36,3% ni tashkil qilgan;

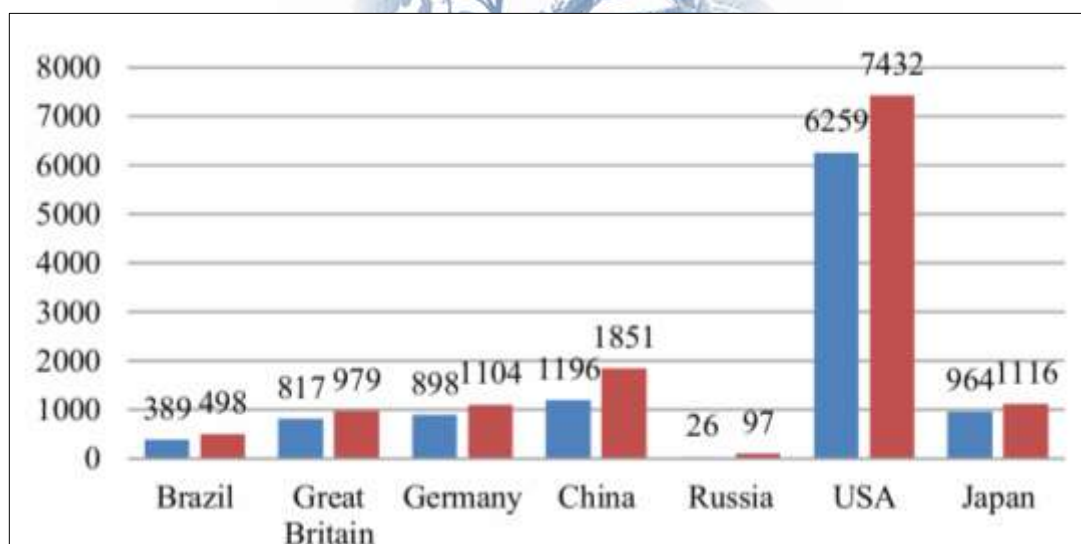
Butun dunyo bo'yicha bu ko'rsatkich 24,7% ni tashkil qilgan.

Ayni paytda ko'pchilik mamlakatlarda raqamli iqtisodiyot sektori o'sishi, an'anaviy iqtisodiyot tarmoqlariga nisbatan tezroq rivojlanmoqda (4-, 5-, 6-rasmlar).

Dunyo olimlar bergan ma'lumotlariga ko'ra, Rossiyada raqamli segment ulushi: 2009 yilda 1,2% ni tashkil qilgan bo'lsa, 2016 yilda bu ko'rsatkich 2% ga yetgan, 2021 yilda esa YaIMning 5,6% ini tashkil qilgan.

Raqamli tahlillariga ko'ra, raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotga (YaIM) qo'shgan hissasi quyidagicha baholangan: Rossiya – 3,9%, AQSh – 10,9%,

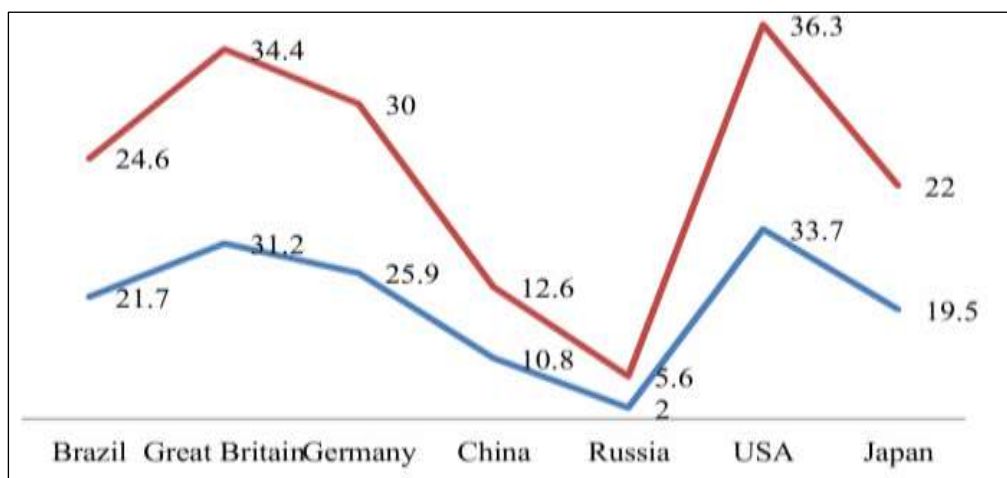
- Xitoy – 10,0% (qarang: 3-rasm). Bosh mutaxassislari prognozlariga ko'ra, 2035 yilga kelib, internet texnologiyalariga asoslangan global iqtisodiyot hajmi 16 trillion AQSh dollariga yetadi [8].

3-rasm. 2016–2024 yillar davrida raqamli iqtisodiyot hajmi, milliard AQSh dollari

2016 yilda raqamli iqtisodiyot hajmi, milliard AQSh dollari hisobida

2024-yilda raqamli iqtisodiyot hajmi, milliard AQSh dollari

4-rasm. 2016–2024 yillar davrida raqamli iqtisodiyotning YAIMdagi ulushi, foiz hisobida.

Raqamli texnologiyalar energiya sarfi va ekologik muammolarga kuchli ta'sir ko'rsatgani sababli, tadqiqotchilar raqamli texnologiyalarni qo'llashda energetik va ekologik barqarorlikka erishishga tobora ko'proq e'tibor qaratmoqda. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim maqsadi – ishlab chiqaruvchilar, iste'molchilar va investorlarning odatlari hamda motivatsiyalarini o'zgartirish, shuningdek, imkon qadar kam uglerod chiqindilari yoki ekologik xarajatlar bilan iloji boricha ko'proq foydali mahsulot yoki xizmatlar olishdir.

Raqamli texnologiyalar atmosferaga karbonat angidrid (CO_2) chiqindilarini kamaytirish, energiya iste'molini kuzatib borish va qishloq xo'jaligining barqarorligini oshirish imkonini beradi. Yaqin kelajakda ekotizimlarni tiklash va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish muammolariga muvozanatli yechim topilishi kutilmoqda. Dunyo bo'yicha eng ko'p CO_2 chiqindisi chiqaruvchi mamlakatlar ayni paytda eng zich aholiga ega va eng sanoatlashtirilgan davlatlardir. 2021 yilda Xitoy 10,5 milliard tonna CO_2 chiqargan bo'lib, bu AQSh (4,7 mlrd), Hindiston (2,5 mlrd) va Rossiya (1,5 mlrd) ko'rsatkichlaridan ancha yuqori bo'lgan [9].

Hozirda raqamli texnologiyalar umumiy energiya iste'molining 8–10%ini va issiqxona gazlari chiqindilarining 2–4%ini tashkil etadi. Tadqiqotlarga ko'ra, agar barcha smartfonlarning umrini bor-yo'g'i 1 yilga uzaytirilsa, bu 2030 yilga kelib yiliga 2,1 million tonna CO_2 tejashga olib keladi, bu esa 1 million avtomobilni yo'ldan olish bilan teng bo'ladi. 4G tarmoqlaridan 5G tarmoqlariga o'tish esa energiya sarfini 90%gacha kamaytirishi mumkin.

Raqamli transformatsiya va raqamli texnologiyalarning barcha sohalarga integratsiyalashuvi korxonalarning qanday ishlashini va mijozlar ehtiyojini qanday qondirishini tubdan o'zgartiradi. Shu bilan birga, bu sanoat tarmoqlarining raqobatbardoshligini oshiradi va nafaqat xususiy, balki davlat sektoriga ham ta'sir ko'rsatadi.

2024 yil oxiriga kelib, dunyo bo'ylab 130 dan ortiq mamlakatlar "nol karbon" yoki "karbon neytral" iqlimiy maqsadni ilgari surdi va karbon neytrallik doirasidagi "yashil" rivojlanish aksariyat mamlakatlar uchun umumiy kelishuvga aylandi. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot hozirda dunyodagi eng faol sohalardan biri bo'lib, tez sur'atlar bilan rivojlanmoqda va so'nggi yillarda iqtisodiy o'sishning yangi harakatlantiruvchi kuchiga aylangan. 2021 yilda o'tkazilgan Global Raqamli Iqtisodiyot Konferensiyasi ma'lumotlariga ko'ra, 47 mamlakatda raqamli iqtisodiyotning umumiy hajmi 2020 yilda 32,6 trillion AQSh dollariga yetgan, bu esa nominal yillik o'sish 3,0% bo'lishi bilan birga, YAIMning 43,7%ini tashkil etgan [10].

Hozirda raqamli texnologiyalar transformatsiyasi natijasida ish unumdorligi, axborotlashtirish, raqamlashtirish va intellektual tizimlar kengaymoqda. Raqamli iqtisodiyot ishchi kuchi va boshqa omillarni samaraliroq tarmoqlarga yo'naltirib, butun iqtisodiyot bo'yicha mehnat samaradorligini oshirmoqda. Boshqa tomondan, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi korxonalarga katta hajmdagi noan'anaviy axborotni qayta ishlash imkonini beradi. Korxonalar ishchi kuchi resurslarini intellektual tarzda taqsimlay oladi va ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Shu tarzda, raqamli iqtisodiyot mehnat resurslarini taqsimlash va ishchi kuchi sifatini yaxshilash orqali mehnat unumdorligini oshirishi mumkin.

Xulosa. Shunday qilib, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi bozor omillarining yanada oqilona taqsimlanishini ta'minlashi mumkin bo'lib, bu iqtisodiyotning sifatli rivojlanishiga xizmat qiladi. Iqtisodiy rivojlanish maqsadlariga erishish uchun quyidagi raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlarini ajratib ko'rsatish mumkin:

1. Raqamli iqtisodiyotning sanoat tuzilmasini mintaqaviy rivojlanishdagi nomutanosibliklar sharoitida optimallashtirish. Har bir mintaqada resurslar, geografik joylashuv, tabiiy sharoitlar va boshqa xususiyatlar bo'yicha o'ziga xos ustunliklarga ega. Bu esa raqamli iqtisodiyotning rivojlanish darajasida mintaqalar o'rtasidagi katta tafovutga olib kelmoqda.

2. Raqamli innovatsiyalar va infratuzilma qurilishini qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish, bu raqamli iqtisodiyot uchun mustahkam asos yaratishga xizmat qiladi. Bir tomondan,

raqamli innovatsiyalarni rivojlantirish uchun raqamli resurslar, kapital, ma'lumot elementlari va texnologiyalarni ko'paytirish — raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan innovatsion salohiyatni jamlashga tengdir.

3. Raqamli integratsiyani chuqurlashtirish va raqamli iqtisodiyotning yakuniy natijalarini boyitish. Raqamli texnologiyalarni integratsiyalash va amaliyotga joriy qilish — raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning yakuniy maqsadi bo'lib, bu raqamli texnologiyalarni qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmat ko'rsatish sohalarining uyg'un rivojlanishi bilan birlashtirgan "ikki siklli" iqtisodiyotni qurish uchun zarur shart hisoblanadi.

Bugungi kunda dunyo mamlakatlari raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha faol izlanishlar olib bormoqda. Ular raqamli iqtisodiyotning yangi iqtisodiy inqilobidan foydalanib, global iqtisodiy rivojlanishda yetakchilik qilishga intilmoqda. Raqamli iqtisodiyot davlatlar o'rtasidagi raqobat tuzilmasini o'zgartirib, iqtisodiy rivojlanishning yangi harakatlantiruvchi kuchiga aylanmoqda.

Shu bois, raqamli iqtisodiyot rivojlanish darajasini baholash raqamlashtirishning afzalliklari va kamchiliklarini chuqur o'rganishga, shuningdek, kelajakda raqamli iqtisodiyotning barqaror va tez rivojlanishini ta'minlash uchun amaliy va maqsadli takliflarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. World Bank (2021). "The Digital Economy for Development": Raqamli infratuzilma, xizmatlar va texnologiyalar orqali rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sish tahlil qilingan. Havola: <https://www.worldbank.org>

2. OECD (2020). "Measuring the Digital Transformation: A Roadmap for the Future" 2016–2020 yillardagi raqamli iqtisodiyot statistikasi, YAIMdagi ulushi va innovatsiyalar haqida global tahlil. <https://www.oecd.org/going-digital/measuring-digital-transformation.pdf>

3. Efremov V, Vladimirova I (2019) Globalization of The World Economy: Features of The Current Stage. Economic and Social Development: Book of Proceedings, Varazdin. Varazdin Development and Entrepreneurship Agency (VADEA). (May 10/May 11, 2019), 2019 11. How the Best Companies Create Value from, pp. 27-36

4. Evsyukov VD (2018) Evolution of the views of foreign economists on the content of the digital economy. Proceedings of the South-Western State University. Series: Economy. Sociology. Management 1(26):184-191

5. Monitoring of Current Events in the Field of International Trade N 5. Digital Economy: Uzbekistan a and the World

6. Cruz-Jesus F, Oliveira T, Bacao F, Irani Z (2017) Assessing the pattern between economic and digital development of countries. Inf Syst Front 19(4) doi 10.1007/s10796-016-9634-1

7. Barykin S, et al. (2014) Evaluating energy financing considerations and sustainable energy innovation with the role of financial development and energy development. Environmental Science and Pollution Research <https://>

